

מדור הדעות של גלובס שואף להביא מגוון קולות המייצגים את קשת הכלכלה והחברה הישראלית. על מנת להופיע במדור נלקחים בחשבון בין היתר, מידת הרלוונטיות של הטור, ייחודיות הטיעון וכן הנכונות להציג פתרונות ולא רק בעיות. מעוניינים לפרסם במדור? אנא שלחו טקסט באורך כ-450 מילה לכתובת המייל deot@globes.co.il ואנו נשיב בהקדם

מקרו כלכלה

דירוג האשראי שלנו לא צפוי לרדת למרות שהכלכלה במשבר

חברות הדירוג מתעסקות בהערכת הסיכוי שבעל חוב, לענייננו ממשלת ישראל, יצליח להחזיר חובות • בבעיות האחרות במשק הן פחות עוסקות

ענף ההייטק איננו היחיד שנפגע מההפיכה. מדי יום אנו מתבשרים על רופאים שמהגרים או מתכננים להגר לחו"ל, על סטודנטים לרפואה ששוקלים לא לחזור לישראל. תופי עה דומה מורגשת באקדמיה: מרענים מהגרים או שוקלים להגר, ומרענים ישראלים השהים בחו"ל שוקלים לא לחזור, לפחות כל עוד ההפיכה בעיני צומה. גם הסקטור הציבורי חווה פגעי עה קשה, כשבכירים בבנק ישראל, באוצר, ברשות החברות, ברשות התחרות, בפרקליטות, במשטרה, ובמשרד דים אחרים מותקפים השכם והערב ע"י שרים וח"כים מהקואליציה, ויש ניסיון ולהצד את צעדיהם.

כפי שאורן דורי פרסם בגלוי בס משלחת של חברת הדירוג מודי'ס מבקרת בארץ וניתן לומר גם כי החדות הטובות הן שדירוג האשראי יישאר ככל הנראה גבוה בעתיד הנראה לעיני. החדשות הרעות הן שההפיכה גורמת לנוק בלתי הפיך לכלכלה, שאיננו משתקף בדירוג האשראי כדאי לכן להפסיק לרוש בדירוג האשראי, ולעצור את ההפיכה המשטרית לפני שהיא תמיט עלינו חורבן כלכלי. ●

כזה גם בעתיד הנראה לעין. האם זו סיבה להפסיק לדאוג? לא. העור בדה שאין לישראל בעיית חובות. אין פרושה שאין לה בעיות אחרות. פרופ' יוג'ין קנדל המשיל את הבעיה שההפיכה המשטרית יוצרת לסרטן, שיביא לגסיסה איטית של הכלכלה, ולא לבעיה קרדילוגית שתהרוג את הדרוג משולים לקרדילוגים שמצאו שאין לישראל בעיה לבבית. אלה חדשות טובות, אבל בדיקה אונקולוגית גית תגלה שבכלכלת ישראל מתפשט סרטן שמאיים עליה.

קריסה איטית ומתמשכת

ההייטק שאחראי על 18% מהתור צר ו-14% מהתעסוקה נמצא במשבר: סטרטאפים מתקשים לגייס כסף. לפי נתוני מכון 'סטרט אפ ניישן', סך ההשקעות בהייטק בחציון הראשון של 2023 עמד על כ-3.7 מיליארד דולר, שהוא הנתון הנמוך ביותר מאז 2018, וירידה של 68% בהשוואה לחציון הראשון של 2022.

שקלים. סכום זה מהווה 0.8% מהתור צר השנתי של המדינה, והוא גדול אך במעט מהכספים הקואליציוניים שחור לקו בנדיבות. לא צריך להיות כלכלן מדופלם כדי להבין שגם אם ישראל לא תצליח לגייס ולו שקל נוסף, הסיכוי שתעמוד בהחזר חוב שנתי של 14.5 מיליארד שקלים הוא מאוד גבוה. לא בכדי דרוג האשראי של ישראל גבוה.

תהליך ארון ומתמשך

ברור שלא לעולם חוסן. אם ההפיכה תמשך ומצב הכלכלה ידרדר, ההכנסות ממיסים ירדו וישראל תצטרך לממן את הגרעון שיווצר ע"י הגדלת החוב הציבורי. במקביל קיימת האפשרות שהרעה במאזן התשלומים, למשל בעקבות פגיעה בהייטק, תביא לירידה ביתרות המט"ח של בנק ישראל, וזה יגריל את החוב האפקטיבי של המדינה. אלא שלאור החובות הנמוכים יחסית בהווה ויתרות המט"ח הגבוהות, ייקח זמן רב עד שישראל תקלע למשבר חובות. הפועל היוצא הוא שלישארל יש דרוג אשראי גבוה והוא עתיד להישאר

פרופ' יוסי שפיגל

חוקר ומרצה בפקולטה לניהול ע"ש קולר באוני' תל אביב, נשיא האגודה הישראלית לכלכלה וחבר פורום הכלכלנים לשמירה על הדמוקרטיה

מאז תחילת המהפכה המשטרית, רבים מתושבי ישראל עוקבים בדריכות אחרי דירוג האשראי של המדינה. אנשים שעד לאחרונה לא הבחינו בין S&P ל-S&M וחשבו שמודי'ס זה שם חיבה ללהקת המודי בלון, כוססים ציפורניים בצפייה לקראת פרסום דוחות חברות הדירוג, וכשאלה מתפרסמים מתחיל דיון סוער בשאלה מה נאמר בהן. אלא שהדיון מיותר ומסיט את תשומת הלב מהבעיות האמיתיות שההפיכה המשטרית יוצרת.

מדיניות רווחה

ללא ביטחון תזונתי לא יהיה למדינת ישראל ביטחון לאומי

כדי שאיש מאזרחיה לא ירעב, נדרש מהממשלה לקדם תכנון של מערכות המזון, בראייה מקצועית, כפי שעשתה המועצה לביטחון תזונתי

סעד וטיפול בעוני. מניעת התופעה מחייבת תכנון אסטרטגי של מערכות המזון, בראייה רחבה וכוללת של היבטים הנוגעים למדיניות.

הידע קיים

כבר היום יש פתרונות שהיו יכרי לים לצמצם משמעותית את אי הביטחון התזונתי. ראשית, מוטב לעדכן את מערכת הקצבאות בהתאם ליוקר המחיה כך שמקבלי קצבאות יוכלו לו להתקיים בכבוד ללא חשש לרעב, מאשר לחלק תווי מזון בבחינת "שי לחג". שנית, יש להעלות את שכר המינימום. שלישית, הממשלה חייבת לקדם תוכניות מבוססות נתונים וידע מקצועי, הסדרת היחסים בין הממשלה וארגוני החברה האזרחית, תוכניות המשלבות אלמנטים של תזונה בריאה, הצלת מזון וקיימות. הידע והמשאבים קיימים. שרשרת היא חוקה כמו החוליה החלשה שבה. קיום ביטחון תזונתי הוא אבן פינה לחוסן חברתי וביטחון לאומי וחובת כל ממשלה לדאוג לה בלי קשר לדמותה הפוליטית. ●

ההחלטות מתווה מבוסס ידע לקידום מדיניות, תוכניות ושירותים לצמצום ממדי אי ביטחון תזונתי. לשם כך, המועצה מוסמכת להקים ועדות משנה ולקיים מחקר, המועצה כוננה השנה, ועדה אקדמית מייצעת, בה משתתפים בהתנדבות מיטב החוקרים בתחומי הרווחה, מזון ובריאות וכן ועדת ארגוני חברה אזרחית המאגרת שורת ארגונים המובילים במתן הסיוע התזונתי וקידום מדיניות בתחום. כוחה של המועצה והישגיה נובעים מיכולתה לשקול שיקולים מקצועיים מערכתיים ולבנות את היתרונות והמגרעות לציבור של חלופות מדיניות שונות על בסיס מחקר וידע מקצועי, ללא שיקור לים זרים. המועצה מהווה קול ממלכתי ועצמאי לקידום מדיניות כוללת - לכן, חובה לשמר את עצמאותה. בעיות הביטחון התזונתי ניתנת לפתרון תוך מתן מענים אפקטיביים לתמיכה לאלו שקצרה ידם מלהשיג, ותכנון אסטרטגי לאומי לתכלול מדיניות שתבטיח את החוסן והביטחון התזונתי הלאומי בפני אתגרי העתיד. כדי לצמצם את האי-ביטחון התזונתי בטווח הארוך, לא ניתן לצמצם את העיסוק בו למתן

כדי לצמצם את אי הביטחון התזונתי בטווח הארוך, לא ניתן לצמצם את העיסוק בו למתן סעד וטיפול בעוני.

מניעת התופעה מחייבת תכנון אסטרטגי של מערכות המזון

רווחה, מזון ובריאות

בהצגת החוק בכנסת נאמר: "מוצע שהמועצה תגיש לשר הרווחה והשירותים החברתיים ולוועדת העבודה, הרווחה והבריאות דיווח שבנוי על ביצוע תפקידיה, שייכללו בו גם המלצותיה. עוד מוצע בהקשר זה לחייב את הממשלה לקיים דיון בדיווח שבנוי השנתי במסגרת דיוניה בתקציב השנתי, וכן להתיעץ עם המועצה לגבי התקציבים הקשורים לתחומי פעולה לתה". מחוקקים וארגוני חברה אזרחית רואים בקיום המועצה הישג חברתי משמעותי, בשל ההכרה המוצהרת באחריות המדינה לביטחון התזונתי של אזרחיה. הכרה זו, עולה בקנה אחד עם תביעה ערכית ופוליטית של האו"ם,

פרופ' רוני סטריאר ופרופ' אהרון טוראן

סטריאר הוא יו"ר המועצה הלאומית לביטחון תזונתי ומרצה באוני' חיפה. טוראן הוא חבר הוועדה המדעית במועצה הלאומית לביטחון תזונתי וחוקר באוני' העברית בירושלים

השנה, בערב תשעה באב ציינו 12 שנים לאישור חוק המועצה הארצית לביטחון תזונתי, חוק שנחקק בתקופת ממשלת נתניהו השנייה ב-27 ליולי 2011. בעשור שקדם לחקיקה התרחשו תהליכים חברתיים וכלכליים משמעותיים מורכבים לרבות מגמות שליליות של החלשת מדינת הרווחה והתרחבות הפערים. אלו באו לידי ביטוי בין השאר במציאות חדשה של תופעת נרדח